

שאלות ותשובות: גידול במספר התיקים של מבקשי מקלט שבטיפול משרדי נציבות האו"ם לפליטים בישראל

מיקי בבלי, דיפלומט ישראלי לשעבר, משמש כנציג הכבוד של נציבות האו"ם לפליטים בירושלים מאז 1999. בבלי התייחס למדיניותה של ישראל כלפי פליטים ולעומס הגובר של תיקים הנוגעים למבקשי מקלט

מאת אסטריד ואן גנדרן סטורט | 13 ביולי 2007 | [אנגלית](#) | [צרפתית](#)

מיקי בבלי, נציג כבוד של נציבות האו"ם לפליטים בירושלים. © UNHCR / S.Hopper

ג'נבה, 13 ביולי (נציבות האו"ם לפליטים) מיקי בבלי, לשעבר דיפלומט ישראלי, משמש כנציג הכבוד של נציבות האו"ם לפליטים בירושלים מאז 1999. סוכנות הפליטים של האו"ם אינה ממלאת תפקיד כלשהו בטיפול בסוגיית הפליטים הפלסטינים, אך היא מתמודדת עם עומס גובר של תיקים הנוגעים למבקשי מקלט מאפריקה - ובמיוחד סודאנים. בבלי דן לאחרונה במשימות אלה ובגישתה של ישראל לפליטים במהלך פגישה עם קצינת המידע הציבורי הבכירה אסטריד ואן ג'נדרן סטורט. להלן קטעים מהראיון:

ספר לנו קצת על נוכחות נציבות האו"ם לפליטים בישראל

נציבות האו"ם לפליטים פועלת בישראל מזה כ-25 שנה. במהלך 17 השנים הראשונות, העבודה כללה בעיקר קבלת בקשות ממבקשי מקלט, הכנת התיקים שלהם ושליחתם לג'נבה לצורך החלטה סופית - כאשר ממשלת ישראל קיבלה לרוב את ההחלטות שהתקבלו בג'נבה. במהלך 17 שנה, כ-60-70 מקרים - בעיקר של יוצאי אתיופיה, הפיקו תועלת מתהליך זה... זה היה הליך ארוך ולא קל.

באתי כנציג כבוד והתחלתי בהקמת המשרד בירושלים. המשרד גדל ככל שגדל מספר מבקשי המקלט. השלב הבא היה העברת תהליך קבלת ההחלטות לממשלת ישראל. ממשלת ישראל ביקשה מנציבות האו"ם לפליטים להמשיך לבצע את שלב ההערכה הראשוני, הראיונות, ולהציג המלצות... אנו מראיינים מבקשי מקלט ומעבירים לממשלה המלצות, לגוף מיוחד בראשות משפטן עצמאי, המורכב מאנשי משרדי הפנים, החוץ והמשפטים. לאחר מכן הוועדה מגבשת את המלצתה בהסתמך על התיק שלנו.

כיום יש לנו נציג כבוד בירושלים ומשרדנו הראשי נפתח ב-1 בפברואר בתל אביב, בראשות קצין קשר בכיר.

מה היקף התיקים בטיפולך?

ככל שחולף הזמן, מספר בקשות המקלט גדל. קיבלנו כ-6,000 בקשות ממבקשי מקלט. רבים מהם הגיעו ממדינות שבהן שררו מלחמה או משבר. שכנענו את ממשלת ישראל לאפשר לאזרחי מדינות כמו סיריה ליאון, ליבריה, הרפובליקה הדמוקרטית של קונגו, חוף השנהב וטוגו להישאר בישראל עד סוף המלחמה במדינות מוצאם. השלב הבא היה לקבל עבורם את הזכות לעבוד, וכן מעמד חוקי כך שלא יעצרו או יגורשו. עכשיו זה עובד טוב מאוד.

בכל שנה יש לנו גם מבקשי מקלט שמגיעים לישראל לא בגלל משבר במדינה שלהם, אלא בגלל שהם נרדפים באופן אישי.

יש לנו בסך הכל כ-1,300-1,400 אנשים שמחכים לראיונות. מתוך המספר הכולל הזה, אנו מודאגים במיוחד לגבי 200 אריתראים המוחזקים בכלא, שרבים מהם נמשכו לבוא כאן בגלל אפשרויות התעסוקה.

חלק ממבקשי המקלט חזרו לארצותיהם. אנשים ששהו שלא כדין ולא קיבלו את הזכות להישאר מגורשים... אלא אם כן הם ממדינות המוגדרות כמדינות אויב בחוק הישראלי... זאת מכיוון שמדינת מוצאם עלולה להתייחס באופן שלילי לעצם העובדה שהם נסעו לישראל, ואם הם יחזרו, עלולה להישקף להם סכנה.

יש לנו הסדרים מיוחדים עבורם. בעזרת ג'נבה, יישבנו מחדש רבים מהם בשנים האחרונות. הבעיה הפכה גדולה ומסובכת יותר כשפליטים סודאנים המחפשים תנאי מחיה טובים יותר החלו להגיע לארץ [במחצית הראשונה של השנה שעברה] לאחר שהועברו על-ידי מברחים דרך מדבר סיני. שיעור ההגעה הנוכחי עומד על 200-300 בחודש. הדבר מפעיל לחץ עצום על המערכת של המדינה למתן הגנה ויש למצוא לכך פיתרון. כל הנוגעים בדבר עובדים על זה.

ישראל הצטרפה לאמנת הפליטים משנת 1951, אך האם יש לה חוק פליטים?

לא, לישראל אין חוק פליטים ואני חושב שמבחינה פסיכולוגית, הסיבה לכך היא שמשבר הפליטים הגדול שעמו מתמודדת ישראל מאז הקמתה הוא בסוגיה הפלשתינאית. למרות שהפליטים הפלשתינאים שטופלו על-ידי אונר"א [סוכנות הסעד והתעסוקה של האו"ם לפליטים פלשתינאים] אינם חלק מהאמנה ולמרות ששום חוק פליטים שיחקק בישראל אינו צריך להתמודד עם נושא הפליטים הפלשתינאים, פוליטיקאים אינם מבחינים תמיד בין הדברים, והם מהססים לגבי חקיקת חוק פליטים לאומי. לכן הלכנו בסוג של מסלול עוקף ויצרנו תקנות, כמו בעניין הזכות לעבודה, הגנה זמנית, אי-החזרה [בכפייה]. הרכבנו כמה לבנים בחומה.... כשיהיו מספיק לבנים, שר המשפטים יגיע ככל הנראה לכנסת ויגיד: "תראו, יש עכשיו 25 לבנים - בואו נהפוך אותן לחוק בן 25 סעיפים".

בכל פעם שאנחנו נתקלים בבעיה שהייתה צריכה להיפתר על-ידי חוק, אנו מנסים לפתור אותה בדרך אחרת ובשיתוף פעולה טוב עם הרשויות. הרשויות מודעות מאוד לחשיבות היחס האנושי לפליטים ולמבקשי מקלט והן מעריכות את העבודה שמבצעת נציבות האו"ם לפליטים בנושא.

האם יש נכונות לפרסם חוק בקרוב?

אני חושב שכאשר נפתור את המשבר הסודאני, שזכה לחשיפה תקשורתית נרחבת והגיע לדיון בכנסת... השמיים הם הגבול למה שניתן לעשות. אם הוא לא ייפתר והגבולות יתפוררו ואלפי סודאנים יגיעו למדינה, המערכת תקרוס. הממשלה לא תסבול מצב כזה ותמצא דרכים לעצור את זרם הפליטים. אם נצליח לעצור את הזרם בצורה דיפלומטית, זה יהיה סיפור הצלחה שבו דעת הקהל תהיה מעורבת ותהפוך, באמצעות תהליך זה, למודעת הרבה יותר לסוגיות הנוגעות לפליטים.

אם לא נמצא פיתרון, האם ישראל עלולה לחסום את כניסתם של סודאנים?

חשוב להדגיש, מנקודת מבט של מתן הגנה, כי לא קיימת סכנה של החזרה כפויה מישראל למדינת המוצא, למרות שההתמודדות עם חלק מהמקרים על-פי חוקי המדינה מאתגרת מאוד את ישראל ובהתחשב בנסיבות באזור. אבל אין סכנה כזאת, זה לא קרה ואנחנו לא חושבים שזה יקרה.

האם המשבר בלבנון בשנה שעברה השפיע על עבודת המשרד?

המשבר בלבנון לא השפיע על עבודת המשרד, ואף לא השפיע על זרם מבקשי המקלט או על מספרם. הייתה לנו הרבה יותר עבודה בתחילת מלחמת המפרץ השנייה [מארס 2003] כשהיינו צריכים לדאוג שכל מבקשי המקלט במדינה יקבלו את מסכות הגז שלהם.

הסכסוך בלבנון [12 ביולי - 14 באוגוסט 2006] היה יותר בעיה ישראלית פנימית מאשר בעיה שנגעה למבקשי מקלט. חצי מיליון ישראלים יצאו מהצפון; היו לנו כחצי מיליון עקורים פנימיים. הם לא היו זקוקים לנציבות האו"ם לפליטים כדי לפתור את הבעיות שלהם, היו להם המשפחות שלהם, היו בתי מלון, היה להם כל מה שהם היו צריכים והם חזרו הביתה כשעה לאחר הפסקת האש.

מדוע החלטת להצטרף לנציבות האו"ם לפליטים לאחר קריירה דיפלומטית ארוכה?

כשפרשתי לגמלאות תכננתי לעבוד בתחום המוסיקה, המוסיקה הקלאסית. ואז ביקשו ממני להצטרף לנציבות האו"ם לפליטים... רציתי לעשות את העבודה כדי לוודא שישראל שומרת על פנים אנושיות בהתמודדות שלה עם אמנת הפליטים, פליטים ומבקשי מקלט ושהיא תנהג כמו שהייתי רוצה שהמדינה שלי תנהג בכל נושא שקשור לזכויות האדם. אם אוכל לתרום לכך... זו הגאווה הכי גדולה שלי.